

Lum Naomi Hoel Tche

«Dere er ikke glade i oss, dere er på jobb» - betydningen av sosial støtte og relasjon i arbeid med enslige mindreårige asylsøkere i mottak

«You don't love us, you are just at work" – the importance of social support and relationships working with unaccompanied minor asylum seekers in reception centers

Bacheloroppgave i sosialt arbeid

Veileder: Jacob Zigo

Mai 2024

Lum Naomi Hoel Tche

«Dere er ikke glade i oss, dere er på jobb» - betydningen av sosial støtte og relasjon i arbeid med enslige mindreårige asylsøkere i mottak

«You don't love us, you are just at work" – the importance of social support and relationships working with unaccompanied minor asylum seekers in reception centers

Bacheloroppgave i sosialt arbeid
Veileder: Jacob Zigo
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Enslige mindreårige asylsøkere er en særlig sårbar gruppe i samfunnet vårt. Oppgavens formål er å undersøke hvilken betydning relasjon og sosial støtte hos ansatte i mottak har for enslige mindreårige mens de venter på svar på asylsøknad. Oppgaven fokuserer på enslige mindreårige mellom 15-18 år. Problemstillingen diskuteres med allerede eksisterende litteratur, hvor den litterære oppgaven er metoden som er brukt. Maslows behovspyramide er brukt som teoretisk grunnlag og blir sett opp mot aktuell litteratur. Litteraturen viser et nyansert bilde, hvor enslige mindreårige og mottaksansatte deler ulike erfaringer og opplevelser om hvordan sosial støtte og relasjon blir av betydning mens de venter på svar. Asylmottaket forplikter gjennom lovverk og retningslinjer fra UDI seg til å dekke grunnleggende behov, samt trygghetsbehov. Dette er derimot ikke alltid like lett å få til. Grunnleggende behov som mat, søvn og fysisk trygghet blir ofte tilfredsstilt, samtidig oppgir tre av fire at de sliter med søvn. Flere savner en mer familiekjær relasjon og ønsker å ha noen å betro seg til. De opplever også å få manglende støtte fra ansatte i form av psykisk trygghet og sosiale behov. Forskning viser allikevel at sosial støtte fra familienettverk og venner har en positiv effekt på psykisk uhelse og PTSD. Det blir derfor viktig at de ansatte legger til rette for kontakt med familiemedlemmer, skolegang og fritidsaktiviteter, da dette også kan bidra og ha betydning for selvfølelse og selvaktualisering hos den enkelte.

Abstract

Unaccompanied minor asylum seekers are one of the more vulnerable groups in our society. The purpose of this assignment is to examine the importance of relationships and social support from staff in reception centers for unaccompanied minor asylum seekers, while they await a response on their application. The assignment focuses on unaccompanied minor between the ages of 15-18. The question is discussed using already existing literature, where the method used is a literary study. Maslow's hierarchy of needs is used as a theoretical basis and is discussed against current literature. The literature presents a nuanced picture, where unaccompanied minors and social staff in reception centers share different experiences and perceptions on how social support and relationships are significant while awaiting a response. The reception centers commit by laws and guidelines from UDI to meet basic needs, as well as safety needs. However, this is not always easy to achieve. Basic needs such as food, sleep, and physical safety are often met. Yet three out of four reports struggling with sleep. Many also miss a more family-like relationship with the reception staff and wish to have someone to confide with. They also experience lacking support from staff in terms of psychological safety and social needs. However, research show that social support from family networks and friends have a positive effect on mental health and PTSD symptoms. It is therefore important that the staff facilitate contact with the family members, schooling, and recreational activities, as this also can contribute and have significance for self-actualization in the individual.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	i
Abstract	ii
1 INNLEDNING	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Relevans for sosialt arbeid	2
1.4 Begrepsavklaring	3
1.5 Oppgavens oppbygging	4
2 METODE	5
2.1 Den litterære oppgaven	5
2.2 Søkeprosessen	5
2.3 Forskningens relevans og kildekritikk	6
3 TEORIGRUNNLAG	7
3.1 Maslows behovspyramide	7
4 KUNNSKAPSGRUNNLAG	9
4.1 Hvem er de enslige mindreårige asylsøkerne?	9
4.2 Hvilke tilbud av støtte finnes på mottaket?	9
4.3 Ventetiden og opplevelse av midlertidighet	10
4.4 Sosial støtte fra mottaksansatte	11
4.5 Sosial støtte fra familienettverk og øvrig nettverk	13
5 BETYDNINGEN AV SOSIAL STØTTE OG RELASJONSBYGGING I ARBEID MED ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE I MOTTAK	15
5.1 Ulike forståelser og kompetanse blant mottaksansatte	15
5.2 Dobbelrolle for mottaksansatte	16
5.2.1 Omsorgsperson eller representant for UDI?	17
5.2.2 Hvor nær skal relasjonen være?	18
5.3 Trygghet (i relasjonen)	19
5.3.1 Trygge voksne=trygge barn?	19
5.3.2 Fysisk utrygghet eller psykisk utrygghet?	20
5.4 (Transnasjonale) nettverk	21
6 AVSLUTNING	23
7 LITTERATURLISTE	25

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har valgt å skrive om enslige mindreårige asylsøkere i asylmottak, og hvordan mottaksansatte legger til rette for at de klare å håndtere ventetiden best mulig, gjennom støtte og relasjonsbygging. Jeg har valgt å skrive om denne gruppen, da de er en særlig utsatt gruppe. De kommer alene til landet, uten foreldre eller andre omsorgspersoner. Og har ofte med seg traumer fra flukten. De opplever stress fra flere områder, usikkerhet rundt oppholdstillatelse, press fra resten av familien, ønsket om å tilhøre, psykiske utfordringer, og er nødt til å tilpasse seg et nytt samfunn med nytt språk (Valenta & Garvik, 2019; Eide, 2020; Redd barna, 2022). Fokuset vil være på enslige mindreårige asylsøkere mellom 15-18 år. De skiller seg fra enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, ved at de blir bosatt i enten ordinære asylmottak i egne avdelinger eller i egne EMA-mottak. Det er UDI som har ansvaret for botilbud for de over 15 år. Barn under 15 år bor i omsorgssenter hvor det er barnevernet som har ansvaret (Regjeringen, 2023). Flere mener dette er problematisk, da det er forskjeller i kompetanse blant ansatte og hvordan omsorgsarbeidet utøves på de ulike institusjonene (Fylkesmannen i Nordland, 2020, s. 4; Sønsterudbråten et al., 2018). Denne ordningen har blitt kritisert fra flere og barneombudet påpeker at EMA over 15 år blir forskjellsbehandlet fordi barnevernet ikke har omsorgsansvaret også for denne gruppen (Fylkesmannen i Nordland, 2020, s. 4). Selv om det 1.juni 2022 ble innført tilsynsordninger i asylmottak, ser man at enslige mindreårige asylsøkere ikke får den omsorgen de har krav på (Helsetilsynet, 2024). Jeg har derfor lyst til å finne ut mer om hvordan de ansatte på asylmottakene kan bidra til bedre omsorg for denne gruppen mens de venter på søknadssvar.

I løpet av min praksisperiode, på en videregående skole, møtte jeg en elev som gjorde spesielt inntrykk på meg. Han var enslig mindreårig asylsøker, og hadde ventet på svar på søknaden sin veldig lenge. Ventetiden var noe som preget han, og som gikk utover skole, venner, fritid etc. Han uttrykte flere ganger hvordan han isolerte seg på asylmottaket, og synes det vanskeligste var den usikkerheten rundt om han fikk opphold eller ikke. Asylmottak er ment som en kortvarig og midlertidig løsning mens vedkommende venter på svar, allikevel er det flere tilfeller hvor de er nødt til å bli boende lenge på mottak på grunn av lang saksbehandlingstid (utlendingsdirektoratet, u.å-e). Jeg har også gjennom min studietid hatt interesse for fagområde med innvandring og kultur, og opplever at dette temaet ikke har blitt lært nok om på studie. Jeg synes derfor det er et viktig tema å skrive om, og ønsker å tilegne

meg mer kunnskap om hvordan støtte og relasjon har betydning for hverdagsmestring og realisering av mål og drømmer hos EMA mens de venter på svar på søknad.

1.2 Problemstilling

Hvilken betydning har støtte og relasjonsbygging for selvrealisering hos enslige mindreårige asylsøkere i ventetiden på mottaket?

1.3 Relevans for sosialt arbeid

Sosialarbeidere har et ansvar for å bistå mennesker som har behov for hjelp, for å kunne sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet (FO, s. 5). Vi har i tillegg et særskilt ansvar for å bistå de som ikke selv kan ivareta egne behov og interesser. Sosialt arbeid handler om å hjelpe mennesker i vanskelige livssituasjoner. Enslige mindreårige asylsøkere er en særlig sårbar gruppe av flere grunner og står ovenfor mange utfordringer som påvirker livssituasjonen. Sosialt arbeid har en relasjonell tilnærming, og brukerperspektivet står derfor sterkt (Levin & Ellingsen, 2015, s. 112). For enslige mindreårige kan tillitsfulle og gode relasjoner være utfordrende å bygge, fordi de gjerne har opplevd tillitsbrudd og usikkerhet tidligere i livet. Det er derfor viktig å tilegne seg kunnskap om hvordan relasjoner i arbeid med sårbare grupper og enkeltindivider påvirker arbeidet, for å kunne gi best mulig hjelp.

Sosialarbeidere skal ivareta brukernes interesser og behov, og dermed også sikre deres rettigheter som menneske. Det har flere ganger blitt påpekt hvordan omsorgsarbeidet i asylmottak ofte ikke er tilstrekkelig, og at enslige mindreårige dermed ikke får sine rettigheter oppfylt (Helsetilsynet, 2024). I tillegg opplever mange at deres potensial og mål i livet ikke realiseres da de opplever diskriminering, marginalisering og ekskludering (Brodtkorb & Rugkåsa, 2015, s. 309). Sosialarbeidere forplikter seg til å anerkjenne ulikhet og bekjempe diskriminering (FO, s. 5). Økende innvandring i det norske samfunnet gjør at sosialarbeidere også i større grad er nødt til å forholde seg til et mer flerkulturelt samfunn, og dermed tilpasse arbeidet sitt i møte med minoriteter (Brodtkorb & Rugkåsa, 2015, s. 309). Ved å undersøke betydningen av relasjon og sosial støtte blant enslige mindreårige asylsøkere kan ny kunnskap bidra til å forbedre arbeidet med denne målgruppen. En målgruppe man også vil komme i kontakt med i arbeidslivet som sosionoom.

1.4 Begrepsavklaring

Enslige mindreårige asylsøkere

Enslige mindreårige asylsøkere er personer mellom 0-18 år som kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner, og som søker om beskyttelse (Utlendingsdirektoratet, u.å.-c). Å være enslige mindreårig asylsøker omfatter: at de mangler foreldrenes omsorg, veiledning og beskyttelse; er i et fremmed land med fremmed språk, kultur og tradisjoner; kommer fra samfunn med væpnede konflikter eller annen organisert vold; og er i varierende grad traumatisert som følge av tap av trygge rammer og omsorgspersoner, savn, sorg, forfølgelse, nød og/eller overgrep (Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, 2017, s. 9).

Asylmottak

Et asylmottak er et midlertidig botilbud for personer som søker beskyttelse i Norge. Mens asylsøknader behandles, har man rett i loven til å ha et sted å bo, jf. utlendingsloven § 95. Å bo på asylmottak er et frivillig tilbud, men Utlendingsdirektoratet (UDI) er allikevel ansvarlig for å sikre alle et botilbud. Asylmottaket skal kunne sikre beboernes grunnleggende behov, men også den enkeltes behov for sikkerhet. Det finnes egne mottak for enslige mindreårige asylsøkere, eller tilrettelagte avdelinger kun for enslige mindreårige på ordinære mottak (Utlendingsdirektoratet, u.å.-a). I resten av oppgaven vil forkortelsen EMA bli brukt.

Ventetiden

Tiden fra du søker om lovlig opphold i Norge, til du enten får avslag, permanent opphold eller midlertidig opphold frem til fylte 18 år. For å få svar på søknaden er EMA nødt til å intervjues først, dette kan ta opptil 9 måneder. Etter intervju avhenger det av hvor mange saker som står i kø, for hvor lenge du er nødt til å vente på svar på en søknad. Etter man har fått svar, må du vente på bosetting eller retur (Utlendingsdirektoratet, u.å.-e).

Sosial støtte

Sosial støtte handler om å være der for den andre. I hvilken grad man opplever å ha nære relasjoner, noen som bryr seg og noen å spørre om hjelp. Sosial støtte kan gis ved å gi praktisk hjelp og informasjon, samt bekreftende og emosjonell støtte (Helsedirektoratet, 2021).

Relasjon

Relasjon kan forstås som hverdagslig samhandling mellom individer, og profesjonell samhandling mellom sosialarbeider og bruker. Levin og Ellingsen (2019) nyanserer

relasjonsbegrepet og har fokus på at sosialarbeidere jobber i, med og gjennom relasjoner. Og jobbe i relasjoner handler om at mennesket alltid inngår i sosiale relasjoner, og er et sosialt vesen. Og jobbe gjennom relasjoner handler om å forstå betydning av relasjon mellom sosialarbeider og bruker (Levin & Ellingsen, 2019, s. 112-113).

Transnasjonale nettverk

Transnasjonale nettverk er nettverk på tvers av landegrenser. Enslige mindreårige asylsøkere kommer til Norge alene uten foreldre eller omsorgspersoner, men mange har allikevel kontakt med familie i hjemlandet (Engebrihtsen, 2020, s. 51)

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgavens oppbygging videre starter med metodekapittelet, hvor jeg vil ta for meg litteraturstudie som metode, kildekritikk og søkeprosessen. Videre er det en teori- og litteraturodel, her blir Maslow behovspyramide presentert. Deretter følger en gjennomgang av relevant litteratur, herunder hvordan sosial støtte og relasjon oppleves av mottaksansatte og EMA. Deretter vil aktuell litteratur bli brukt i drøftingen for å prøve å svare på oppgavens problemstilling. Til slutt en konklusjon, som vil samle oppgavens funn og oppsummere oppgaven som helhet.

2 METODE

En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og kunne komme fram til ny kunnskap (Aubert, 1985, s. 196 i Dalland, 2020, s. 53). Valg av metode skal kunne belyse spørsmålet på en interessant måte, og gi oss gode data for å kunne svare på det vi lurte på. Det er redskapet i en undersøkelse (Dalland, 2020, s. 54). I denne oppgaven er den litterære oppgaven valgt som metode.

2.1 Den litterære oppgaven

Den litterære oppgaven kjennetegnes ved at man innhenter eksisterende fagkunnskap, forskning og teori (Dalland, 2020, s. 199). Den litterære oppgaven betegnes som en kvalitativ metode, som betyr at den tar sikte på å fange opp funn som er betydningsfulle med mening og opplevelse, som ikke kan tallfestes eller måles (Dalland, 2020, s. 54). Metoden lar oss gå i dybden på et tema, og kunne forske nært feltet. I en litterær oppgave skal det gjøres rede for hvordan søket etter relevant litteratur har blitt gjort, hvilke funn som kommer fram, og hvilke kriterier som har blitt brukt i valg av litteratur (Dalland, 2020, s. 206).

2.2 Søkeprosessen

I prosessen med å finne relevant litteratur ble det brukt hovedsakelig Oria, men også Google Scholar og Idunn ble brukt som søkemotorer. Jeg ønsket å finne litteratur om mottaksansattes opplevelse av asylmottak, men også finne forskning på de enslige mindreårige asylsøkernes opplevelse. Dette for å også inkludere brukernes stemme, da brukermedvirkning står sterkt i sosialt arbeid (Ellingsen og Skjefstad, 2015, s. 106; FO, s. 5). Det har hovedsakelig blitt benyttet strukturerte søk, hvor søkeord det er planlagt og forberedte søkeord som har blitt benyttet. Snøballmetoden har også blitt brukt, hvor jeg har funnet litteratur ved å sjekke litteraturlisten i aktuelle artikler (Dalland, 2014, s. 151). Søkeordene ble brukt både for seg selv, men også i kombinasjon med flere ord. Det ble søkt på følgende ord: «asylmottak», «enslige mindreårige asylsøkere», «unaccompanied refugee minors», «unaccompanied minor asylum seekers», «social support», og «recognition». Det er brukt både norsk og engelsk litteratur i oppgaven. Det ble i tillegg avgrenset søk til å gjelde litteratur publisert mellom 2013-2023, og enkelte ganger avgrenset til kun fagfelleverderte artikler. Dette for å finne mer oppdatert litteratur, da fagområdet utvikles hele tiden. Jeg har også fått tips fra både medstudenter og førsteamanuensis ved Institutt for sosialt arbeid til å finne relevant litteratur. Jeg har i tillegg fått navn på aktuelle fagpersoner med minoritetsforskning som interessefelt. Jeg har også brukt pensumlitteratur som jeg allerede hadde tilgjengelig hjemme.

2.3 Forskningens relevans og kildekritikk

Gjennom søkeprosessen har jeg vært bevisst på å bruke fagfelleverderte artikler som litteratur i oppgaven. Dette på bakgrunn av at jeg er sikret at litteraturen er kvalitetssikret av eksperter gjennom en kritisk vurdering før den har blitt publisert (Dalland, 2020, s. 145). Ved å bruke fagfelleverderte artikler gjør det at forskningen som er presentert øker troverdighet. Når det gjelder bruk av rapporter og andre kilder er det brukt pensumlitteratur og andre pålitelige kilder. Rapportene som er brukt er skrevet av anerkjente organisasjoner, deriblant FAFO og Helsetilsynet. I oppgaven har jeg brukt forskningsartikler fra fagpersoner og professorer som har dette feltet som sitt interesseområde og som har lang erfaring innenfor fagfeltet, deriblant Marko Valenta, Berit Berg og Ketil Eide.

Gjennom søkeprosessen fant jeg mye litteratur som omhandler EMA. Jeg opplevde det allikevel som utfordrende å finne litteratur som forsket spesifikt på det jeg ønsket å finne ut mer om. Jeg har derfor søkt blant forskning gjort i andre land, og funnet en del engelsk litteratur som er relevant. Fordi fagfeltet utvikler seg mye, og det finnes mye litteratur på området, har jeg forsøkt å finne den nyeste litteraturen på det jeg ønsker å skrive om. Det er allikevel en del av litteraturen brukt i oppgaven som er av eldre karakter, hvor dette også kan ha betydning for oppgavens gyldighet. Noe av litteraturen som er funnet omhandler enslige mindreårige flyktninger som allerede er bosatt i kommuner og forskning gjort i andre institusjoner enn asylmottak, samt forskning gjort i andre land med annen asylpolitikk. Funnene vil allikevel ha overføringsverdi til denne oppgaven, da det meste av litteraturen er fra andre nordiske land, som Island og Finland, og vil derfor ha ganske lik asylpolitikk som i Norge. I tillegg er ikke rettigheter i henhold til flyktningsstatus hovedfokuset i oppgaven, men heller de ekstra belastningene enslige mindreårige gjerne opplever i livet og hvordan dette kan gjøre det ekstra utfordrende i omsorgsarbeidet for mottaksansatte. Jeg har i også brukt en del sekundærlitteratur. Det er derfor viktig å være klar over at noe av informasjonen i litteraturen kan være tolket annerledes i litteraturen jeg har brukt enn i den opprinnelige litteraturen (Dalland, 2020, s. 152).

3 TEORIGRUNNLAG

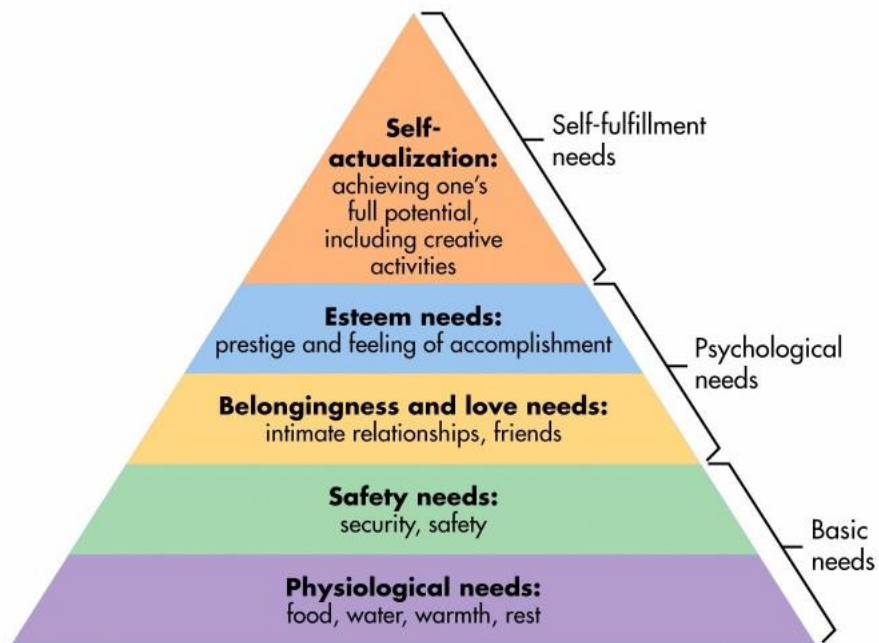
3.1 Maslows behovspyramide

Asylmottak er pliktig til å dekke de enslige mindreårige asylsøkerne grunnleggende behov, som mat, drikke og søvn, og gi tilstrekkelig behov for sikkerhet (Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige i asylmottak, 2021, §2). Sosiale behov, samt selvfølelse og selvaktualisering er allikevel viktige behov å oppfylle for å mestre ventetiden. Abraham Maslow (1908-1970) har utviklet en modell, behovspyramiden, som består av fem nivå for å forklare menneskets motivasjon for å oppnå sine mål og potensial i livet (Håkonsen, 2014, s. 90). Nederst er fysiologiske behov som mat, vann og søvn. Trygghetsbehovene kommer etter og handler om behov for sikkerhet, trygghet og forutsigbarhet. Det tredje nivået er de sosiale behovene, hvor tilhørighet, kjærlighet og bekreftelse fra familie, venner og andre blir viktig. Det fjerde og femte nivået handler om behovet for anerkjennelse og selvfølelse, og selvrealisering. Maslow mener en grunnleggende motivasjonsfaktor for mennesket handler om muligheten til selvrealisering. Når mennesket er rundt et støttende og trygt miljø er mulighetene for personlig vekst og utvikling gode, da man lettere vil kunne bevege seg oppover i pyramidehierarkiet (Håkonsen, 2014, s. 90).

Sosial støtte innebærer følelsesmessig, praktisk, informerende og bekreftende støtte. Sosial støtte er derfor viktig også for selvrealisering, og kan gi støtte i å tilfredsstille hvert behov i behovspyramiden. Behovet for sosial støtte og et støttende nettverk er sterkt når personer opplever brudd og endringer i primære relasjoner, og uforutsette hendelser som kan forårsake stress og videre alvorlig fysisk og/eller psykisk sykdom. Enslige mindreårige har ofte vonde og stressende erfaringer, og sosial støtte blir derfor en viktig forutsetning for hvordan de håndterer livssituasjonen sin (Kahn & Antonucci, 1980 i Engebrigsten, 2020, s. 164).

Maslows teori har blitt kritisert på flere punkter. Både fordi den menes å være for generell uten å ta hensyn til individuelle og kulturelle forskjeller, og fordi den ikke åpner opp for at mennesker kan være på flere nivå og oppnå disse samtidig. Oved (2017) kritiserer Maslows teori og mener nivået hvor sosiale behov ligger, skal kunne komme før trygghetsbehovene. Han begrunner dette med at kjærlighet og sosiale relasjoner også er en viktig forutsetning for å føle seg trygg, både i velutviklede samfunn, men også i mer primitive og sårbare samfunn. Samfunnet vårt har som mål å beskytte dets medlemmer fra fare og risiko, og samfunnet består av mellommenneskelige forhold. Han påstår at kjærlighet og de sosiale behovene er en

forutsetning for å oppfylle trygghetsbehovene, fordi mellommenneskelige relasjoner er det som utgjør det samfunnet vi har i dag (Oved, 2017, s. 537).

Figur 1. Abraham Maslows behovspyramide

4 KUNNSKAPSGRUNNLAG

4.1 Hvem er de enslige mindreårige asylsøkerne?

EMA står i en spesielt sårbar livssituasjon, og er derfor en spesielt sårbar gruppe. De kommer alene til et helt nytt land, med en helt ny kultur og et nytt språk, og skal håndtere dette uten foreldre eller andre omsorgspersoner (Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, 2017, s. 9). Mottaksansatte blir dermed en viktig ressurs for å hjelpe ungdommene best mulig. En ting som skiller EMA fra enslige mindreårige flyktninger, handler om at de har andre og flere rettigheter; og en ekstra trygghet for de som har fått innvilget opphold (Utlendingsdirektoratet, u.å-d). Dette skaper en ekstra usikkerhet, og en ekstra sårbarhet. EMA har allikevel andre rettigheter enn ordinære asylsøkere, og det stilles dermed strengere krav til tjenesteyterne om omsorgsutøvelse og plikter. De har rett til et bosted og forsvarlig omsorg og trygghet, mens de venter på svar. I tillegg har de etter barnevernkonvensjonen rett på helsetjenester (artikkel 24), omsorg og ekstra beskyttelse (artikkel 19 og 27) og utdanning (artikkel 28) (FN Barnekonvensjon, 1989). Det er allikevel viktig å skille mellom de under 15 år og de over 15 år, da det også her stilles ulike krav til omsorgsutøvelsen.

I 2023 ble det registrert 503 asylsøknader fra enslige mindreårige (Utlendingsdirektoratet, u.å-b). Ventetiden på svar på søknad varierer i stor grad, men har av flere blitt kritisert for å være for lang (Lidén et al, 2013; Fylkesmannen i Nordland, 2020). EMA har rett på å få behandlet søknaden sin raskere enn andre. Flere må allikevel vente opptil 9 måneder kun for asylintervjuet, og først etter intervjuet kan søknaden bli behandlet videre (Utlendingsdirektoratet, u.å-e). Flere blir derfor boende på mottak i en lengere periode, og med usikkerhet om de får bli i Norge eller ikke. Det er derfor viktig at asylmottak legger til rette for at ungdommene i mottaket får det best mulig mens de venter.

4.2 Hvilke tilbud av støtte finnes på mottaket?

Utlendingsdirektoratet (UDI) har det overordnede omsorgsansvaret for enslige mindreårige, mens asylmottaket er de som utøver den daglige omsorgen på vegne av UDI (Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, 2017, s. 14). Asylmottak for enslige mindreårige forplikter seg etter lovverket «å gi [de] som bor i asylmottak et tilbud om forsvarlig omsorg under oppholdet i asylmottak, tilpasset den enslige mindreåriges individuelle behov, alder og modenhet», jf. §1 forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. Dette innebærer deriblant også å ha respekt for den enkelte integritet, og ta hensyn til nasjonal, språklig, religiøs og kulturell bakgrunn. Den enslige mindreårige har også rett på informasjon om

rettigheter og plikter, og rett til medvirkning under oppholdet i asylmottak, herunder det å delta og ha innflytelse i daglige rutiner og aktivitetstilbud (Forskrift om omsorg for enslige mindreårige i asylmottak, 2021, §3-§5).

Asylmottaket forplikter seg etter §2 å «sikre struktur i hverdagen... tilrettelegge for normal døgnrytme». Samt gi veiledning hvordan [...] ha et sunt kosthold og ivareta egen psykisk og fysisk helse. De har rett på et sted å bo mens de venter på svar på asylsøknad. De ansatte skal bygge relasjoner og bidra til et godt miljø i asylmottaket. Asylmottaket skal legge til rette for fritidsaktiviteter, både i og utenfor asylmottaket, samt følge opp skolegang og annen opplæring. I tillegg skal de legge til rette for at den enslige mindreårige kan opprettholde kontakt med familie (transnasjonale nettverk), jf. Forskrift for omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak §2. Et godt nettverk gir rom for mestring og selvrealisering (Kahn & Antonucci, 1980 i Engebrigsten, 2020, s. 164). Selv om mottakene forplikter seg til lovverket, er det allikevel stor variasjon i hvordan det utøves i praksis. I en rapport fra FAFO kommer det fram at det er store forskjeller i hvordan omsorgsarbeidet utøves, både mellom asylmottakene, men også innad blant de ansatte. Dette gjelder på alle punkter, kosthold, søvn, trygghet og relasjonsbygging, samt rutine og skolehverdag. Flere mottak mangler bevissthet om at de har ansvar for å sikre riktig kosthold hos ungdommene, samtidig er søvn noe tre av fire ungdommer sliter med. Svært få ansatte har kunnskap om forebygging av og arbeid med søvnproblemer. Mange mottak har ikke en overordnet strategi for å holde ro på natten. Opplevd trygghet blant ungdommene i asylmottak er varierende. Noen ansatte føler seg trygge i jobben sin, mens andre oppgir å være redde. Dette kan være vanskelig, da ungdommene trenger trygge omsorgspersoner som de kan betro seg til (Sønsterudbråten et al., 2018; Redd barna, 2024, s. 34). Det er også stor variasjon i hvordan ungdommene opplever relasjonsbygging og sosiale relasjoner. Mange trekker frem skolen som en viktig arena, da det gir forutsigbarhet og rutine i hverdagen. Over halvparten trekker fram skolen som det beste i hverdagen, men også fritidsaktiviteter og venner er viktig for mange (Sønsterudbråten et al., 2018, s. 130). En ungdom trekker fram viktigheten av fritidsaktiviteter på mottaket, og hvordan det får vekk de vonde tankene og stresset (Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017, s. 13).

4.3 Ventetiden og opplevelse av midlertidighet

Valenta og Garvik (2019) deler EMA inn i fire kategorier, basert på deres juridiske status i asylprosessen (s.132). Ut ifra hvor man er i systemet, vil man kunne oppleve og mestre midlertidighet i livssituasjonen sin forskjellig. Den engstelige, men håpefulle ungdommen har ulike måter å håndtere midlertidigheten på. Denne gruppen ventet fortsatt på svar. Noen kunne

være mer optimistiske enn andre, på bakgrunn av hvilke forventninger de selv hadde til utfallet av søknaden. Hos den usikre og redde ungdommen var det også forskjeller. Disse hadde fått midlertidig opphold frem til de ble 18 år. Ungdommene vekslet mellom fremtidshåp, engstelse og følelse av avmakt (Valenta & Garvik, 2019, s. 133-134). Flere opplevde psykiske vansker, fortvilelse og handlingslammelse. Andre kunne fortrenge situasjonen sin, ved å tenke at mulighetene for negativt utfall på klagen sin ikke var til stede, og heller forberede seg på et liv utenfor systemet. Det opplevdes allikevel for mange av disse ungdommene at det ble vanskelig å ha en følelse av kontroll og handlingsalternativer. Usikkerheten kunne gå ut over andre aspekter i livet deres, for eksempel skole og fritidsaktiviteter. I tillegg ble denne prosessen vanskeligere fordi flere opplevde mangel på informasjon om situasjonen de sto i. Flere synes det var vanskelig å tenke på hva som kom til å skje i fremtiden, og det var vanskelig å fokusere på «her og nå» (Valenta & Garvik, 2019, s. 134; Anderssen et al, 2021, s. 575).

4.4 Sosial støtte fra mottaksansatte

Sosial støtte defineres som «i hvilken grad man opplever å ha nære relasjoner, noen som bryr seg og noen å spørre om hjelp» (Helsedirektoratet, 2021). Sosial støtte har vist seg ha både en helsefremmende og beskyttende faktor når mennesker står i stressende livssituasjoner. Enslige mindreårige står ofte i en slik livssituasjon og opplever gjerne flere stressfaktorer samtidig.. Asylmottak forplikter seg, gjennom UDI, og yte tilstrekkelig omsorg og trygghet til de som bor i mottakene. Dette innebærer blant annet å gi sosial støtte, gjennom praktisk, emosjonell, informerende og bekreftende støtte (Helsedirektoratet, 2021). Ketil Eide et al. (2017) har forsket på hvordan omsorgsutøvelsen hos ansatte i omsorgssenter opplever tvetydighet rundt hvordan man skal utøve omsorg til enslige mindreårige flyktninger. Det diskuteres her hvordan ulike forståelse av omsorgsarbeidet kan legge føringer for ulike omsorgstiltak, enten det er mer institusjonspreget eller er hjemlignende tiltak (s. 321). Ulike forståelser innebærer i tillegg en forståelse av hvilken kompetanse de ansatte trenger, hvor flere mente man ikke trengte formell kompetanse for å jobbe med enslige mindreårige, fordi «omsorg er noe alle kan gi» (Eide et al., 2015 i Eide et al., 2017, s. 322). Det kommer blant annet fram at flere opplever uklarhet rundt formålet med omsorg i innholdet av omsorgsarbeidet spesielt, både strukturelle føringer og ulike dilemma knyttet til det faktiske arbeidet som gjøres. De ansatte har ulike forståelse på hvordan arbeidet skal utføres (Sønsterudbråten et al., 2018).

Flere knyttet viktigheten av relasjon som sentralt for å kunne skape et hjem, samtidig opplever mange det som vanskelig å utføre i praksis. Dette fordi de ansatte skiftes ut etter hvert

jobbskift, og de er der for å gjøre en jobb (Eide et al., 2017, s. 324; Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017, s. 10; Kauhanen & Kaukko, 2020, s. 878). Samtidig opplever mange institusjonen som et hjem, hvor dette forsterkes gjennom den gode relasjonen de ansatte har med ungdommene. Når institusjonen oppleves og være et hjemlig og kjærlig sted, kan dette kunne skape utfordringer når ungdommen ikke skal bo der lenger. Fordi asylmottaket kun er ment som en midlertidig bosituasjon, vil relasjonen kunne opphøre når ungdommen flytter ut. Dette vil skje om søknaden blir innvilget og de får varig opphold og blir bosatt i kommunene. Også ved avslag flytter ungdommen og blir sendt ut av landet (Eide et al., 2017, s. 324). Det er i tillegg ulike forståelser av ungdommene. De kan forståes som sårbare eller ressurssterke, barn eller flyktninger, og om de skal ha samme behandling som alle andre barn i Norge eller særbehandling på grunn av traumer (Eide et al., 2017, s. 328).

Ungdommene selv uttrykker også hvordan tvetydigheten rundt omsorgsutøvelsen kan oppleves. Flere opplever at de voksne er snille og omsorgsfulle, andre opplever at de voksne kun elsker jobben sin, og ikke dem. Noen trenger at de voksne er som familien deres og later som om de er foreldrene, mens andre opplever at de voksne ikke kan erstatte familien deres. De personlige relasjonene trekkes allikevel frem som viktig for at ungdommene skal føle seg forstått (Skårdalsmo & Harnischfeger; Valenta & Garvik). Forskning finner dessuten også at enslige mindreårige opplever at de får sine basisbehov dekt, som trygghet og tak over hodet, mat og drikke. Andre behov som helsehjelp, trygge og familiekjære relasjoner, behovet for å bli sett som enkeltindivider, sosial støtte, behov for stabilitet, og støtte i utdanning ble derimot oversett (Kauhanen & Kaukko, 2020, s. 877). Ungdommene kan også oppleve at de ansatte ikke involverer seg i personlige relasjoner med dem og er emosjonelt utilgjengelig. En ungdom uttrykker: «Dere er ikke glade i oss, dere er på jobb» (Eide et al., 2017, s. 324; Skårdalsmo et al., 2018, s. 10; Kauhanen & Kaukko, 2020, s. 878). En rapport fra Redd barna oppgir at barna de har snakket med trenger dette for å føle seg trygge: noen å betro seg til, noen som kan lytte, noen som ser de for den de er, tilhørighet til et fellesskap, en forutsigbar hverdag og omsorg (Redd barna, 2022, s. 36).

Også når ungdommene venter på svar på asylsøknaden sin, eller har fått innvilget midlertidig opphold, kan relasjonen til mottaksansatte settes på prøve. Ungdommen kan frykte at ved å åpne seg og dele informasjon med den mottaksansatte, så kan dette brukes mot dem og kan påvirke asylsøknaden i negativ forstand. Dette gjelder kanskje særlig de som har fått midlertidig opphold, og de som fortsatt står i fare for uttransportering. Ungdommene som ikke har fått svar, men har stor tro på at de får opphold, opplever en høyere grad av tillit, fordi de

ikke anser mottaksansatte som potensielle fiender som kan ødelegge deres sak (Valenta og Garvik, 2019, s. 141; Eide, 2020, s. 53).

4.5 Sosial støtte fra familienettverk og øvrig nettverk

De ansatte i mottaket skal legge til rette for at de enslige mindreårige skal gjenoppta eller opprettholde kontakt med familie, jf forskrift for omsorg av enslige mindreårige. Selv om en stor andel mistet eller har mistet kontakten med familien på flukt, og er bekymret for familiens sikkerhet i hjemlandet, opprettholder mange kontakten med familie og øvrig nettverk hvis mulig (Eide & Lidén, 2011 s. 197). Det vil kunne ha betydning for hvordan de håndterer ventetiden på asylsøknaden.

EMA kommer til Norge alene, uten foreldre eller andre omsorgspersoner. Forskning gjort av Oppedal og Idsoe (2015) viser allikevel at de av dem som fortsatt har kontakt med familien sin i hjemlandet, opplever høyt nivå av sosial støtte fra dem, til tross for avstanden som hindrer fysisk kontakt og direkte kommunikasjon (s.208). Fordi man gjerne deler like erfaringer, har en felles forståelse av situasjonen med å være enslige mindreårige asylsøker, kan det oppleves for ungdommene at man får mer støtte herfra. Også fordi mange ungdommer kommer fra land hvor de har et kollektivistisk syn, kan følelsen av sosial støtte oppleves mer tilgjengelig. Sosial støtte både fra foreldre og jevnaldrende venner viser seg å ha en positiv effekt på den psykiske helsen og symptomer på PTSD blant enslige mindreårige (Oppedal og Idsoe, 2015, s. 208; Cardenas et al., 2023, s. 486) Denne kontakten kan allikevel også innebære forpliktelse og stress fra familien i hjemlandet, ved at familien har forventninger (Eide & Lidén, 2011, s. 197; Engebrigsten, 2020, s.165).

Flere ungdommer opplever også støtte fra jevnaldrende, både de fra samme etniske kultur og fra etniske norske ungdommer (Oppedal & Idsoe, 2015, s. 208; Keles & Oppedal, 2022, s. 55). Jo lenger man har vært i Norge, jo mer støtte oppleves. Tid i Norge og språkopplæring er faktorer som kan ha noe å si for hvor lang tid det tar å få seg venner som er etniske norsk, og dermed også oppleve sosial støtte fra dem. I tillegg er de fleste enslige mindreårige asylsøkerne i egne innføringsklasser, som kan gjøre det mer utfordrende å få et nettverk med etnisk norske. Fordommer fra etniske norske kan også bidra til mindre opplevd sosial støtte (Oppedal & Idsoe, 2015, s. 208).

5 BETYDNINGEN AV SOSIAL STØTTE OG RELASJONSBYGGING I ARBEID MED ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE I MOTTAK

I dette kapittelet vil oppgavens problemstilling bli drøftet: «Hvilken betydning har støtte og relasjonsbygging for selvrealisering hos enslige mindreårige asylsøkere i ventetiden på mottaket?».

Jeg vil bruke Maslows behovspyramide som teoretisk forankring i diskusjonen. Jeg vil drøfte hvordan ansatte på asylmottak kan hjelpe EMA håndtere ventetiden best mulig, og hvilken betydning relasjon og sosial støtte fra ansatte i asylmottak kan ha for opplevd ventetid hos enslige mindreårige asylsøkere.

5.1 Ulike forståelser og kompetanse blant mottaksansatte

Asylsøkeres antatt største behov er de fysiologiske behovene og trygghetsbehovet, da de kommer fra krig, sult og utrygghet. De sosiale behovene er allikevel viktig å anerkjenne, samt behovet for selvfølelse og selvaktualisering. I følge Maslow er dette en motivasjon hos individet, å ha muligheten til å utvikle seg til den beste versjonen av seg selv (Håkonsen, 2014, s. 91).

Fordi mange enslige mindreårige opplever usikkerhet og uforutsigbarhet er det derfor viktig at ansatte ved mottaket er forutsigbare. Asylmottakene utfører omsorgsarbeidet på oppdrag fra UDI, som har det overordnede ansvaret (Utlendingsdirektoratet, u.å-a). Asylmottakene har lovverk og strenge retningslinjer fra UDI som skal regulere omsorgsarbeidet og at ungdommene får forsvarlig omsorg, og de rettighetene de har krav på. Men det er ikke en felles forståelse for hvordan omsorgsarbeidet skal utøves, både med bemanning, kompetanse og ressurser til miljøarbeid (Lidén et al., 2013, Sønsterudbråten et al., 2018). Det er allikevel flere utfordringer med hvordan støtte og relasjonsbygging skal gjøres i praksis. Kauhanen og Kaukko (2020) finner at flere opplever at basisbehovene, som mat, tak over hodet og trygghet blir dekt. Men at andre behov som helsehjelp, relasjon, sosial støtte og støtte i utdanning mangler (s.877). Samtidig opplever mange at det er forskjellige praksiser i asylmottak, og innad i asylmottakene mellom de ansatte (Sønsterudbråten et al., 2018). Lovverket skal sikre at mat, søvn og bosted blir tilfredsstillt ved at de enslige mindreårige bor på mottaket. Men flere rapporterer om mangelfull og ulik forståelse for hvordan omsorgen skal utøves. Tre av fire ungdommer sliter med å sove, det er i tillegg begrenset bevissthet på flere mottak at de har ansvar for et sunt kosthold hos ungdommene som bor der (Sønsterudbråten et al., 2018, s. 74, s. 84).

Selv om ungdommene har mange av de samme behovene er det også viktig å huske på at de er egne individer med individuelle behov. Flere ungdommer rapporterte at de ofte følte seg oversett, og at de voksne glemte å se de som egne personer med individuelle behov (Kauhanen & Kaukko, 2020; Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017). Dette er også noe Maslows teori har blitt kritisert for. Parallelt med behovspyramiden kan man stille spørsmål rundt hva som menes med tilfredsstillende nok for at behovene blir dekt. For en ungdom kan et behov bli tilfredsstilt «lettere» enn hos en annen ungdom. Dette kan også være en forklaring på hvorfor litteraturen er motsigende, og opplevelsene til enslige mindreårige ulike. Det er i tillegg ulike og manglende ressurser, ulik kompetanse og forståelse, og ulik ansattssammensetning mellom de ulike mottakene, som kan ha innvirkning på hvor godt ungdommene i asylmottakene opplever at sine grunnleggende behov blir ivaretatt (Sønsterudbråten et al., 2018). Det er også ulik forståelse om hvordan man skal se på de enslige mindreårige. Noen ser på de som sårbare individer, andre ser på de som ressurssterke. Noen ser på de som alle andre barn i Norge, og andre ser på de som barn med særskilte behov fordi de har opplevd hendelser i livet som gjør de ekstra utsatt for sosiale og psykiske vansker (Eide et al., 2017, s. 327). Hvilken forståelse man innehar vil også kunne være avgjørende for hvordan man utøver omsorg og hvilken tilnærming man har mot enslige mindreårige, og dermed også påvirke de enslige mindreårige asylsøkernes opplevelse av sosial støtte og hvordan denne kommer til uttrykk. Selv om EMA har delte erfaringer og deler mye av de samme utfordringene og behovene, er det allikevel viktig at omsorgen tilpasses den enkelte.

5.2 Dobbelrolle for mottaksansatte

I henhold til Abraham Maslows teori hevder han at mennesket etterstreber personlig vekst og har et ønske om å nå sitt potensiale (Håkonsen, 2014, s. 90). Asylmottaket skal blant annet legge til rette for at enslige mindreårige skal ha en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske og sosiale utvikling (barneombudet, barnekonvensjonen). Lovverk og retningslinjer fra UDI skal regulere at disse rettighetene blir oppfylt. Enslige mindreårige rapporterer at de ofte får sine fysiologiske behov dekt. De er allikevel ulike opplevelser mellom dem, og ulike tolkninger på hva som går under «tilstrekkelig». I følge Maslow kan nå trygghetsbehovet og de sosiale behovene fokuseres på, ettersom de fysiologiske behovene er tilfredsstillt. Som tidligere nevnt omhandler sosial støtte om i hvilken grad man opplever nære relasjoner og noen som bryr seg (Helsedirektoratet, 2021). Lovverket sier at asylmottakets tilbud om forsvarlig omsorg blant annet skal omfatte å: «bygge relasjoner med den enslige mindreårige og bidra til et godt miljø» og «gi opplæring og veiledning om hvordan ... ivareta

psykisk og fysisk helse» (Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige i asylmottak, 2021, §2 bokstav b og d). Sosiale behov omfatter kjærlighet og tilhørighet, og sosiale støtte kan oppnås gjennom relasjoner og nettverk. De enslige mindreåriges nettverk kan også omfatte skolen og fritidsaktiviteter, som asylmottaket også er lovpålagt å tilrettelegge for.

Litteraturen er nyansert og har ulike forståelser av hvordan relasjon og sosial støtte kommer til uttrykk i arbeid med enslige mindreårige. Selv om de ansatte har et lovverk å forholde seg til, er det allikevel flere som føler seg usikre i omsorgsutøvelsen. Det er et spenningsfelt her mellom profesjonell og personlig/privat omsorg. Det er en dobbeltrolle mellom å være profesjonell tjenesteyter eller en som tar en familierolle. Og en dobbeltrolle ved at mottaksansatte både skal gi de omsorg og trygghet, samtidig som de er en representant for UDI og kan oppleves som en trussel for ungdommene (Valenta & Garvik, 2019, s. 141). Dette kan skape flere synspunkter for arbeidet med enslige mindreårige, og deres opplevelse av sosial støtte fra de ansatte.

Det er forskjellige opplevelser på hvordan ungdommene opplever de ansattes rolle. Noen har behov for at de ansatte skal være som sine foreldre, og overta en foreldrerolle. Dette kan tenkes at er de som venter på oppholdstillatelse gjerne har større grad av tillit til den ansatte, og dermed tillater den tette relasjonen. Andre igjen har ikke behov for at de ansatte er deres foreldre og opplever heller ikke at de kan erstatte familien (Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017, s. 10; Valenta & Garvik, 2019).

5.2.1 Omsorgsperson eller representant for UDI?:

De ansatte står i en utfordrende posisjon hvor de samtidig som å være omsorgspersoner, også er representanter for UDI og deres retningslinjer (Valenta & Garvik, 2017, s. 140). Mange er nok klar over denne todelte rollen, og flere ungdommer oppgir at de mister tillit og føler seg utrygg på de ansatte fordi de er redde for at informasjon om dem, som kan påvirke saken deres negativt, vil bli gitt til UDI. Det kan oppstå utfordringer i rollen hvor mottaksansatte både må ha et omsorgsperspektiv, samtidig som de skal følge en restriktiv innvandringsregulerende praksis (Valenta & Garvik, 2017, s. 141). Dette kan dermed gå utover både trygghetsbehovene og sosiale behovene hos ungdommene, og dermed gjøre det vanskeligere å klatre videre oppover pyramiden for å oppnå sitt potensiale, jf Maslows behovspyramide (Håkonsen, 2014, s. 91).

Det kan også være forskjeller mellom de ulike asylmottakene. Noen kan ha som mål å gjøre oppdragsgiver, altså UDI, fornøyd. Typisk da å følge retningslinjene og rundskrivene fra UDI

nøye. Asylmottak har i tillegg lovverk og forskrifter som sier noe om hvordan de skal drive omsorgsutøvelsen. Det kan allikevel argumenteres for at det er ulike praksiser innad og mellom de ulike asylmottakene (Sønsterudbråten et al., 2018). For andre asylmottak kan målet med driften å gjøre ungdommene fornøyd, og at omsorgsutøvelsen er mer tilpasset dem istedenfor rundskrivene fra UDI (Sønsterudbråten, 2018, s. 140). Ulike praksiser og prioriteringer innad i mottakene kan også være en forklaring på hvorfor litteraturen er nyansert. Fordi asylmottakene har ansvaret for den daglige omsorgen, er det de ansatte som opplever ungdommene på nært hold og best kjenner til hvilke behov de trenger å få oppfylt. Det er allikevel flere som opplever at de er utfordrende å skulle sette inn tiltak som bidrar til en bedre omsorg til de enslige mindreårige asylsøkerne, fordi de politiske, økonomiske, juridiske rammene ikke tillater det (Sønsterudbråten, 2018, s. 141). Det kan derfor også oppleves ulikt fra ungdommene selv hvordan de opplever sosial støtte fra de ansatte.

5.2.2 Hvor nær skal relasjonen være?:

Et annet dilemma mottaksansatte er nødt til å tenke på er også hvordan relasjonen til ungdommene skal være. Litteraturen forteller at det er ulike forståelser rundt hvordan relasjonen skal være, enten en mer profesjonell relasjon eller en mer familiekjær og personlig relasjon (Eide et al., 2017; Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017). Et dilemma som kan oppstå er hvordan denne relasjonen blir når den opphører. Enslige mindreårige i asylmottak har dette som hovedsakelig et midlertidig botilbud, mens de venter på svar på asylsøknaden. Etter de får svar blir de enten sendt ut av landet uten oppholdstillatelse, får midlertidig oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse og blir bosatt ut i kommunene. Dette kan bli utfordrende da relasjonen opphører (Eide et al., 2017, s. 324). Det er allikevel viktig at relasjonen til ungdommene er genuin og familiekjær. Mange kan oppleve at de ikke får gjensidig kjærlighet, omsorg og støtte fra de voksne omsorgspersonene, fordi de ansatte kun «gjør jobben sin». Ungdommene opplevde å ikke bli sett på som mennesker de ansatte var emosjonelt knyttet til eller hadde gjensidig tillitsrelasjoner til (Kauhanen & Kaukko, 2020, s. 878). Den sosiale støtten blir fraværende, sett fra EMA sitt perspektiv. Uten denne støtte kan det gjøre det vanskelig å skulle oppfylle behov som trygghet, sosiale behov og selvaktelse fordi EMA ikke opplever å være i et trygt og støttende miljø, jf Maslows behovspyramide (Håkonsen, 2014, s. 91). Samtidig kan en for nær relasjon gjøre det utfordrende når mottaksansatte også skal forholde seg til UDIs retningslinjer og innvandringspolitikk, og rapportere inn til UDI. Samtidig er mange av ungdommene redde for å få en for nær relasjon,

og flere mangler også tillit da de er redde for at mottaksansatte får informasjon som kan svekke saken deres om godkjenning av oppholdstillatelse (Valenta & Garvik, 2019, s. 141).

Ansatte kan også oppleve hvordan tvetydigheten i omsorgs- og relasjonsarbeidet påvirker hvordan de kan være en støtte for ungdommene. Noen ansatte opplever institusjonen som et hjem og at relasjonen til ungdommene er så tett at den oppleves som kjærlig og familielignende. Flere går ut av de profesjonelle rammene, og kan strekke seg langt for ungdommene. Selv om mange ønsker at det skal være en hjemlig plass, fordi dette er jo i teorien også hjemmet til disse ungdommene, er det ikke alltid like lett å få til i praksis. Dette fordi de er på jobb, også drar de hjem. Det er også flere av ungdommene som opplever mangel på den nære relasjonen og savner en mer familiekjær relasjon (Kauhanen & Kaukko, 2020, s. 878). Flere uttrykker også at relasjonen heller ikke bør være for nær, nettopp fordi relasjonen vil opphøre når ungdommen ikke lenger bor på mottaket, enten fordi de har fått oppholdstillatelse og blitt bosatt, eller fordi de har fått avslag. En viktig del av omsorgsarbeidet i asylmottaket er også å forberede de enslige mindreårige på en ny hverdag, integrere de inn i samfunnet, og hjelpe de inn i voksenlivet som selvstendige og ressurssterke personer. Hvis denne relasjonen dermed blir for tett kan dette være en utfordring når den opphører (Eide et al., 2017, s. 324).

5.3 Trygghet (i relasjonen)

5.3.1 Trygge voksne=trygge barn?:

EMA flykter helt alene, uten foreldre. Det er derfor viktig at EMA har gode relasjoner med de ansatte i mottaket, for å dekke omsorgsbehovet. Trygghet og relasjon henger sammen med hverandre. I motsetning til Maslow, argumenterer Oved (2017) for hvordan de sosiale behovene burde komme før trygghetsbehov. Han begrunner dette med at opplevelse av å føle seg elsket og verdsatt er en viktig del av det å føle seg trygg (s. 537). Fordi EMA ikke er fysisk sammen med sine foreldre, trenger de også andre omsorgspersoner som kan gi de kjærlighet. Ansatte på mottaket kan være en viktig ressurs for å gi ungdommene den kjærligheten, og dermed tryggheten EMA trenger for å mestre hverdagen i mottaket mens de venter på svar. Det er ulike opplevelser av hvordan de ansatte gir kjærlighet og omsorg, hvor noen har gode opplevelser og andre ikke like gode. Utrygge barn trenger trygge voksne. Allikevel oppgir en av tre ansatte i asylmottak at de føler seg utrygge på jobb (Sønsterudbråten et al., 2018, s. 102). Utrygge barn trenger trygge voksne å støtte seg på for å kunne oppnå selvaktualisering. Ved at de ansatte selv føler seg utrygge, og dermed kan slite

med å støtte ungdommene, kan det gjøre at ungdommene ikke opplever sosial støtte i like stor grad.

I tillegg er forutsigbarhet og rutine en viktig forutsetning for at enslige mindreårige mestrer hverdagen. Ulike forståelser og kompetanse blant de ansatte kan skape utrygghet i form av at hverdagen blir uforutsigbar. Det er i tillegg en utfordring i bemanning hvor flere ikke har god nok kompetanse, eller at det er store utskiftninger i sammensetningen av ansatte, derav vikarer (Sønstrudbråten et al., 2018). Dette kan skape relasjonsbrudd, og kan svekke trygghet og tillit hos ungdommen. Ungdommene etterlyser at voksne anerkjenner deres individuelle behov og deres ståsted, og savner at de ansatte forstår hvordan de opplever å stå i en vanskelig situasjon (Skårdalsmo; Kauhanen & Kaukko, 2020, s. 878). Ved at ansatte tilnærmer seg ungdommene med forståelse og anerkjennelse er dette også med på å tilfredsstillende behovet om trygghet i henhold til Maslows teori (Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017, s. 16-17).

5.3.2 Fysisk utrygghet eller psykisk utrygghet?:

Asylmottaket forplikter seg å dekke deres grunnleggende behov og ivareta deres trygghet mens de venter på svar på søknaden (Forskrift om omsorg for enslige mindreårige i mottak, 2021, §1). Asylmottaket skal beskytte ungdommene fra blant annet krig, vold og trusler, og forfølgelse. Det er allikevel viktig å skille mellom fysisk trygghet og psykisk trygghet. Mange enslige mindreårige opplever flere faktorer som skaper utrygghet i hverdagen. Ventetiden på asylsøknaden er noe som skaper stress, usikkerhet og frustrasjon (Andersson et al., 2020, s. 575, Valenta & Garvik, 2019, s.133). Mangel på informasjon gjorde situasjonen enda vanskeligere, og skapte enda mer utrygghet som også gikk utover andre ting i hverdagen. I tillegg kan ulike forståelser og tilnærming om omsorgsutøvelsen fra de ansatte gi en uforutsigbar hverdag, som igjen kan oppleves utrygt. Det ble vanskelig å realisere drømmene og målene sine i livet, fordi usikkerhet og utryggheten rundt familiemedlemmer, oppholdstillatelse, og traumer fra vold og krig skaper utrygghet (Andersson et al., 2020, s. 575). Det kan derfor tenkes at informerende støtte ved at mottaksansatte gir informasjon om situasjonen de står i kan virke positivt inn på utryggheten de opplever. Praktisk hjelp argumenteres også for å være ett viktig aspekt i å skape trygghet hos denne gruppen, fordi de kan gi ungdommene et bedre grunnlag for å utvikle kunnskap og ferdigheter knyttet til den nye livssituasjonen de står i (Kohli, 2011; Watters 2012 i Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017, s. 17; Lidén et al., 2013). Uvitenhet om hvordan familiemedlemmer har det kan også være et stressелеment hos EMA. Ved å tilrettelegge for kontakt med familiemedlemmer i utlandet, kan

det også lette på utryggheten (Forskrift om omsorg for enslige mindreårige i asylmottak, §2 bokstav g).

Den psykiske tryggheten henger mye sammen med opplevd trygghet. Psykisk uhelse, traumer fra opplevelser og krig i hjemlandet eller på flukten, og savn etter familiemedlemmer og frykt for om de er i live eller ikke, samt frykten for å ikke få bli i Norge påvirker hvordan trygghet oppleves. De enslige mindreårige ønsket seg noen å betro seg til, noen som kan lytte til deres historie, de ønsker å bli sett for den de er, høre til et fellesskap, ha en forutsigbar hverdag og få omsorg (Redd barna, 2022; Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017; Sønsterudbråten et al., 2018).

5.4 (Transnasjonale) nettverk

Lovverket sier at asylmottak skal følge opp skolegang, legge til rette for fritidsaktivitet og kontakt med familie og andre nære relasjoner til den enslige mindreårige, jf. Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige i mottak §2 bokstav c, e og g. Nettverk er relasjoner, og gjennom relasjoner kan mennesket få dekt sine sosiale behov, trygghetsbehov og behov for anerkjennelse. I følge Maslow vil mennesket ha gode forutsetninger til personlig vekst, selvaktelse og utvikling når det omgir seg med støttende og trygt nettverk (Håkonsen, 2014, s. 91). Oppedal og Idsoe (2015) ser på hvordan enslige mindreårige opplever sosial støtte fra familie- og vennenettverk. De finner at de som har kontakt med familien sin i utlandet opplever høy grad av sosial støtte, til tross for avstanden mellom dem og sporadisk kontakt. Det formidles at grunnen kan komme av at familiemedlemmer ofte kan ha lignede opplevelse, og dermed har en felles forståelse med hvordan ungdommen opplever situasjonen og empati (Oppedal & Idsoe, 2015, s. 208). I motsetning opplever ungdommer å ikke alltid få like mye sosial støtte, omsorg og kjærlighet fra de ansatte på mottaket (Kahuanen & Kaukko, 2020, s. 877). Det kan derfor argumenteres for det er positivt at de på mottaket er lovpålagt å legge til rette for at ungdommene skal kunne ha kontakt med familiemedlemmer i hjemlandet. Forskning viser dessuten at sosial støtte både fra familie og venner har en positiv effekt på den psykiske helsen og symptomer på PTSD (Oppedal & Idsoe, 2015; Keles & Oppedal, 2022; Cardenas et al., 2023). På den andre siden skal asylmottak legge til rette for kontakt med familien, så lenge dette er for *barnets beste* (Forskrift om omsorg for enslige mindreårige i asylmottak, 2021, §2 bokstav g). For enkelte kan det å ha kontakt med familien være en ekstra belastning heller enn en støtte. Enslige mindreårige kan bli sendt bort fra hjemlandet sitt i håp en bedre fremtid for hele familien. Enslige mindreårige kan oppleve press og negativt stress fra familien, som forventinger om å sende penger til hjemlandet, forventninger

rundt akademiske prestasjoner og levemåte (Eide, 2020, s. 51). Det er dessuten flere ungdommer som ikke har kontakt med familiene sine i hjemlandet, enten fordi de ikke vet hvor de er eller om de i det hele tatt er i live (Eide m.fl, 2009 i Eide & Lidén, 2011, s. 197). Det er derfor også viktig at ungdommene har annet nettverk å støtte seg på, samt de ansatte og andre beboere på mottaket.

EMA opplever også sosial støtte i nettverk med jevnaldrende, både fra samme etnisitet og de som er etniske norske. Forskningen viser at sosial støtte også fra jevnaldrende har en viss positiv effekt på den psykiske helsen og symptomtrykk fra PTSD til enslige mindreårige (Oppedal & Idsoe, 2015; Keles & Oppedal, 2022; Cardenas et al., 2023). Asylmottaket plikter også å tilrettelegge for fritidsaktiviteter og skole (Forskrift om omsorg for enslige mindreårige i asylmottak, 2021, §2 bokstav c og e). For mange oppleves skole som en viktig del av hverdagen. Over halvparten av ungdommene trekker fram skole som det viktigste i hverdagen, og mange oppgir også venner og fritidsaktiviteter som viktig for dem. Fritidsaktiviteter og skole kan både gi struktur og mening i hverdagen, og få ungdommene til å fokusere på andre ting enn det vonde (Sønsterudbråten et al., 2018; Skårdalsmo & Harnischfeger, 2017). Også her skapes sosiale relasjoner, både til jevnaldrende og andre voksenpersoner. Det kan dermed tenkes at tiltakene gjort av asylmottaket vil ha betydning for hvordan enslige mindreårige takler ventetiden, ved at sosial støtte kan bidra positivt til å hjelpe de håndtere situasjonen bedre. Samtidig er det noen mottak som ikke har tilrettelagt godt nok for å få tilstrekkelig gode nok tilbud for EMA. Også her kan politiske, juridiske og økonomiske rammer gjøre det vanskelig å få til et godt tilbud.

6 AVSLUTNING

I denne oppgaven har jeg diskutert nærmere betydningen av sosial støtte og relasjon i arbeid med EMA. Ventetiden på søknadssvar oppleves av mange EMA som en belastende situasjon. Det er derfor viktig at de har trygge, gode omsorgspersoner rundt seg som kan støtte de i hverdagen. Ved å bruke Maslows behovspyramide som teoretisk ramme har det blitt drøftet rundt hvilken betydning sosial støtte og relasjon kan ha for det Maslow mener er menneskets streben i livet; selvaktelse og personlig vekst (Håkonsen, 2014, s. 91). Det er flere utfordringer som er viktig at belyses. Det er en tydelig usikkerhet og ulike forståelser blant mottaksansatte. Både når det gjelder relasjon og hvor tett denne skal være, og til ungdommene selv og hvordan de skal forholde seg til den situasjonen de står i. Selv om de ansatte på mottak har lovverk og retningslinjer fra UDI å forholde seg til når de utøver omsorg, er det allikevel ulike forståelser og dilemmaer de er nødt til å stå i.

Litteraturen viser et nyansert bilde av hvordan EMA og ansatte ved mottaket opplever sosial støttes betydning. Det kan se ut som den støtten som tilbys på de fleste asylmottak dekker de fysiologiske behovene. Samtidig oppgir en av tre at de sliter med søvnproblemer, og flere ansatte er ikke klar over at de har ansvar for å tilrettelegge for et sunt og godt kosthold hos EMA. Asylmottaket sørger for at ungdommene er trygge fysisk fra krig og vold, men psykisk vold kan bli utfordrende å sikre. Flere rapporterer følelse av utrygghet på grunn av uforutsigbarhet i hverdagen og usikkerhet rundt oppholdstillatelse. Savn rundt familiemedlemmer, og psykisk uhelse er også faktorer som påvirker følelsen av utrygghet (Andersson et al, 2020, s. 575). Sosiale behov gjennom skole og fritidsaktiviteter er viktig at asylmottaket legger til rette for. En av tre ungdommer oppgir skolen som det beste i hverdagen, og en av fire oppgir fritidsaktiviteter og venner som viktig (Sønsterudbråten et al., 2018). Det kan derfor tenkes at skole og fritidsaktiviteter er av stor betydning for EMA, da det gir dem et nettverk hvor de kan utfolde seg og realisere sine mål. Samtidig er det en kilde for sosial støtte, som igjen har en positiv effekt på psykisk helse, og dermed gir gode forutsetninger for at EMA kan oppnå personlig vekst og utvikling (Håkonsen, 2014, s. 91).

Noen asylmottak og mottaksansatte jobber for å gjøre UDI fornøyd, mens andre jobber for å tilfredsstillende ungdommenes ønsker og behov. Det er i tillegg ulike forståelser og kompetanser blant de ansatte (Sønsterudbråten et al., 2018). Ansatte på mottaket kan ha ulikt syn på EMA, hvor noen kan se på de som sårbare individer med stort hjelpebehov, mens andre ser på de som ressurssterke, selvstendige personer (Eide et al., 2017). Dette kan også ha betydning for

hvor langt de ansatte er villig til å strekke seg for den enkelte. På samme måte kan forståelsen om hvordan omsorgsutøvelsen skal gjøres påvirke hvordan sosial støtte kommer til uttrykk.

Mottaksansattes ansvar for å tilrettelegge for kontakt med familie kan anses som å ha betydning for EMA. Denne gruppen opplever ofte psykisk utrygghet på grunn av psykisk uhelse, usikkerhet rundt oppholdstillatelse, traumer fra krig, og savn og redsler for familiemedlemmer (Redd barna, 2022). Sosial støtte fra familierelasjoner og venner har en positiv effekt på psykisk helse og PTSD symptomer (Oppedal & Idsoe, 2015; Keles & Oppedal, 2022; Cardenas et al., 2023). Man ser også at sosial støtte ved praktisk hjelp har betydning for opplevd trygghet for ungdommene. Ifølge Maslow er mulighetene gode for personlig vekst og utvikling nettopp i et støttende og trygt nettverk (Håkonsen, 2014, s. 91). Ved at mottaksansatte legger til rette for familiekontakt, deltakelse på skolen og fritidsaktiviteter kan det ha betydning for EMAs evne til selvaktelse. Det er allikevel store forskjeller i omsorg innad og mellom mottakene. Samtidig er det viktig å huske på at alle har individuelle behov, og omsorgen må tilpasses deretter (Forskrift om omsorg for enslige mindreårige i mottak, 2021, §1).

Litteraturen brukt i oppgaven omfatter også flyktninger som allerede har fått oppholdstillatelse, samt enslige mindreårige under 15 år, og forskning gjort i andre institusjoner enn asylmottak, deriblant bofellesskap og omsorgssenter. Disse faktorene kan ha innvirkning på opplevelse av sosial støtte, og være en forklaring til hvorfor litteraturen er nyansert. Enslige mindreårige flyktninger har ikke den frykten for å bli sendt ut av landet, og kan begynne «å leve livet» nå som de vet at de har permanent opphold (Andersson et al., 2020, s. 576). Asylmottaket oppgave er også å skulle forberede ungdommen på retur til hjemlandet, eller støtte ungdommen til å bli et selvstendig og ressurssterkt individ som både kan bidra i samfunnet, og ha muligheten til å nå sitt potensial.

7 LITTERATURLISTE

- Andersson, E. S., Skar, A-M. S. & Jensen, T. K. (2021). Unaccompanied refugee minors and resettlement: turning points towards integration. *European Journal of social psychology*, 51. s. 572-584. <http://dx.doi.org/10.1002/ejsp.2761>
- Brodtkorb, E. & Rugkåsa, M. (2015). Utfordringer for sosialt arbeid i dag. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 299-313). Universitetsforlaget.
- Cardenas, P., Asgeirsdottir, B. B., Sam, D. L. & Dona, G. (2023). Stressful life events, psychological symptoms, and social support of children and young asylum-seekers in Iceland. *Scandinavian Journal of Public Health*, 51. s. 483-489. <https://doi.org/10.1177/14034948221142080>
- Dalland, O. (2020). Metode og oppgaveskriving (7.utg). Gyldendal.
- De forente nasjoner (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter. <https://fn.no/assets/images/FN-kunnskap/Avtaler/FN-konvensjoner-filer/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter.pdf>
- Eide, K. (2020). Hvem er de enslige mindreårige flyktningene? En kunnskapsoversikt. I K. Eide (Red.). *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg, s. 28-55). Gyldendal.
- Eide, K., Kjelsaas, I. & Larsgaard, A. K. (2017). Hjem eller institusjon? Om tvetydigheten i omsorgsarbeid med enslige mindreårige flyktninger bosatt i kommunene. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 20(4). s. 317-331. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2017-04-05>
- Eide, K. & Lidén, H. (2011). Mottak av enslige mindreårige asylsøkere. I M. Valenta & B. Berg (Red.). *Asylsøker – i velferdsstatens venterom* (s. 181-201). Universitetsforlaget.
- Ellingsen, I. & Skjefstad, N. S. (2015). Anerkjennelse, myndiggjøring og brukermedvirkning. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 97-111).
- Engebrigsten, A. I. (2020). Omsorg og barn utenfor barndommen. I K. Eide (Red.). *Barn på flukt: psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger* (2.utg, s. 149-169). Gyldendal.

Fellesorganisasjonen (2023-2027). *Yrkesetisk grunnlagsdokument: for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak. (2021). *Forskrift om omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak* (FOR-2022-11-30-2050). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2021-05-12-1520>

Fylkesmannen i Nordland (2020). *Enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Rapport etter tilsynssaker*
https://www.statsforvalteren.no/contentassets/ff25e1cfb40e4206be6216424448c943/rapport-etter-tilsynssaker_ema_juli2020.pdf

Helsedirektoratet (2021, 20.oktober). Sosial støtte og andre nettverksressurser. <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/sektorrapport-om-folkehelse/sosial-stotte-deltakelse-og-medvirkning/sosial-stotte-og-andre-nettverksressurser>

Helsetilsynet (2024, 8. februar). Enslige mindreårige asylsøkere får ikke den omsorgen de har krav på, viser tilsyn. <https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/tilsynsmeldingen/2024/enslige-mindreaarige-asyloekere-faar-ikke-den-omsorgen-de-har-krav-paa-viser-tilsyn/>

Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5.utg). Gyldendal.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2017). *Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger – en håndbok for kommunene*
<https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/arbeid-med-enslige-mindreaarige-asyloekere-og-flyktninger---en-handbok-for-kommunene-2017.pdf>

Kauhanen, I & Kaukko, M. (2020). Recognition in the lives of unaccompanied children and youth: A review of the key European literature. *Child and family social work*, 25. s. 875-883. <https://doi.org/10.1111/cfs.12772>

Keles, S. & Oppedal, B. (2022). Social support from friends among unaccompanied young refugees. *European journal of health psychology*, 29(1). s. 50-60. <https://doi.org/10.1027/2512-8442/a000098>

Levin, I. & Ellingsen, I. (2015). Relasjoner i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 112-124). Universitetsforlaget.

Lidén, H., Eide, K., Hidle, K., Nilsen, A. C. E. & Wærdahl, R. (2013). Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere (Rapport 2013:3). Institutt for samfunnsforskning.

https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/asylmottak/levekaar-i-mottak-for-enslige-mindrearige-asylsokere.pdf

Oppedal, B. & Idsoe, T. (2015). The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(2). s. 203-211. <http://dx.doi.org/10.1111/sjop.12194>

Oved, O. (2017). Rethinking the place of love needs in Maslow's hierarchy of needs. *Springer*, 54. s. 537-538 <https://doi.org/10.1007/s12115-017-0186-x>

Redd Barna (2022). *Barn og unges tanker om trygghet på asylmottak*

https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/01/ReddBarna_Trygghet_paa_mottak.pdf

Regjeringen (2023, 1.mars). *Enslige mindreårige asylsøkere*. Regjeringen.no

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/enslige-mindrearige-asylsokere/id2465298/>

Skårdalsmo, E. M. B & Harnischfeger, J. (2017). Vær snill! Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere. *Norges barnevern*, 94(1). s. 6-21.

<https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-01-02>

Simply psychology (2024, 24. januar). <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>

Sønsterudbråten, S., Tyldum, G. & Raundalen, M. (2018). *Et trygt sted å vente:*

omsorgspraksiser på asylmottak for enslige mindreårige (Fafo rapport 05). FAFO.

<https://www.fafo.no/images/pub/2018/20654.pdf>

Utlendingsdirektoratet (u.å.-a). *Asylmottak. Ulike typer asylmottak*. Udi.no

<https://www.udi.no/asylmottak/ulike-typer-asylmottak/>

Utlendingsdirektoratet (u.å.-b). *Asylsøknader for enslige mindreårige etter søkadsmåned og*

statsborgerskap (2023). [https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-fra-](https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-fra-enslige-mindrearige-etter-soknadsmaned-og-statsborgerskap-2023/)

[enslige-mindrearige-etter-soknadsmaned-og-statsborgerskap-2023/](https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-fra-enslige-mindrearige-etter-soknadsmaned-og-statsborgerskap-2023/)

Utlendingsdirektoratet (u.å.-c). *Enslig mindreårig asylsøker*. UDI.no [https://www.udi.no/ord-](https://www.udi.no/ord-og-begreper/enslig-mindrearig-asylsoker/)

[og-begreper/enslig-mindrearig-asylsoker/](https://www.udi.no/ord-og-begreper/enslig-mindrearig-asylsoker/)

Utlendingsdirektoratet (u.å.-d). *Hva som skjer når noen søker asyl*. UDI.no
<https://www.udi.no/asylmottak/jobber-i-en-kommune/hva-som-skjer-nar-noen-soker-asyl/#link-9891>

Utlendingsdirektoratet (u.å.-e). *Ventetider for de som har søkt om beskyttelse (asyl)*. UDI.no
<https://www.udi.no/ord-og-begreper/ventetider-for-de-som-har-sokt-om-beskyttelse-asyl/>

Utlendingsloven (2008). *Lov om utlendingers adgang til tiker og deres opphold her* (LOV-1988-05-15-35). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2008-05-15-35>

Valenta, M. & Garvik, M. (2019). Enslige mindreårige asylsøkere – opplevelser og mestring av midlertidighet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(2). s. 126-145.
<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-02-03>

